

НАРЕДБА № 15 ОТ 4 ДЕКЕМВРИ 2007 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "РИБОВЪД"

В сила от 26.02.2008 г.

*Издадена от Министерството на образованието и науката
Обн. ДВ. бр.20 от 26 Февруари 2008г.*

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професия 624010 "Рибовъд" от област на образование "Селско, горско и рибно стопанство" и професионално направление 624 "Рибно стопанство" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професия 624010 "Рибовъд" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация за специалността 6240101 "Рибовъдство".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Рибовъд".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Рибовъд" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОО по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г., включително по специалности и професии от професионално направление "Селско стопанство" от Списъка на специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 и във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация
по професия "Рибовъд"

Професионално направление:	
624	Рибно стопанство
Наименование на професията:	
624010	Рибовъд

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В таблица 1 е представена специалността, включена в професията "Рибовъд" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) съгласно Заповед № РД-09-413 от 12.V.2003 г., изменен и допълнен със Заповед № РД-09-04 от 8.I.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.I.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.IV.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.II.2005 г., както и входящото минимално образователно равнище за придобиване на трета степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалност	Степен на	Входящо минимално
-------------	-----------	-------------------

	професионална квалификация	образователно равнище	
		за ученици	за лица, навършили 16 г.
6240101 Рибо- вѣдство	Трета	Завършено основно образование	Завършено основно образование

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Кандидатът за обучение трябва да бъде физически годен и психически здрав да упражнява професията "Рибовѣд", което се удостоверява с медицинско свидетелство, доказващо, че тази професия не му е противопоказна (чл. 14, ал. 3 ЗПОО).

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции

Основните характеристики на профила на професията са представени в таблица

2.

Таблица 2

Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
		Знания за:	Умения за:	Професионално-личностни качества
1.	2.	3.	4.	5.
1. Специалност 6240101 "Рибовъдство"				
1. Развъжда и отглежда зарибителен материал	Сгради - риболоупилни; Люпилни апарати; Люпилни басейни; Съоръжения за водоснабдяване; Филтри; Машини за броене на хайвер; Съдове за оплождане на хайвера; Цедки, кофи, легени, кепчета (малки и големи); Хранилки; Уреди за контрол на температура, кислородно съдържание, рН; Стадо от риби - производители (мъжки и женски); Полови продукти (хайвер и семенна течност); Препарати за	Биологични особености и изисквания на отглежданите видове риба; Особеностите на водната среда Технология на отглеждане на съответните видове риба; Видове съоръжения за размножаване; Техника за улов Проверка на степента на зрялост на рибите - производители; Начини на извършване на изкуствено, полуизкуствено и естествено размножаване; Видове инкубация на половите	Разпознаване на пола на рибите - производители; Разпознаване на степента на полова зрялост; Начините за стимулиране на половото съзряване на производителите; Подготовка на съоръженията за размножаване Извършване на контролни измервания на температура, кислородно съдържание, рН; Сортиране на зарибителния материал по размер; Определяне кондицията на	Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност.

	<p>стимулиране на половото съзряване; Медикаменти и лекарствени средства; Изкуствени гнезда за мръстене; Храна (естествена и фуражи); Технологичен дневник; Хранителни таблици , приходно-разходни документи за движение на риба и храна; Протоколи за отразяване на технологичния отпад; Гумени гащеризони; Гумени ръкавици; Ботуши.</p>	<p>продукти; Начини на хранване, профилактично третиране с препарати и др.</p>	<p>зарибителния материал; Захранване на зарибителния материал; Пресмятане и подаване на лечебно-профилактичните препарати.</p>	
<p>2. Отглеждане на естествена храна</p>	<p>Вани, басейни и апарати за отглеждане на естествена храна; Яйца от артемия; Половозрели дафнии и циклопси; Личинки на хириномиди; Изкуствени торове (NaCl, NH4NO3, CaO, суперфосфат); Аераторна уредба;</p>	<p>Хидробиология - хидрохимия, зоопланктон, зообентос, систематика на водни безгръбначни; Особености на водната среда; Състав и използване на естествени и изкуствени торове.</p>	<p>Разпознаване на водни безгръбначни организми; Общи рибовъдни умения.</p>	<p>Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност; Съобразителност.</p>

	Кепчета; Сакчета.			
3. Отглеждане на риба за консумация	Басейни; Силози; Садкови установки; Рециркулациони системи; Системи и съоръжения за водоснабдяване; Филтри; Транспортни средства; Хранилки; Машини за унищожаване на водна растителност; Сортировъчни машини; Електроагрегати; Помпи; Мрежи; Кепове; Кантар; Съдове за прехвърляне; Уреди за контрол на температура, кислородно съдържание, рН и др.; Риби в размери и вид за угодяване; Храна (фуражни смески, добавки и др.);	Биологични особености и изисквания на отглежданите видове риба; Особености на водната среда; Технология на отглеждане на съответните видове риба; Хранителна активност и хранителни навици на отглежданите видове риба; Видове храни; Основни технически съоръжения и техните параметри; Технически характеристики на използваните в угодяването транспортни, сортировъчни, помпени и др. типове машини; Болести по отделните видове риби и тяхното лечение, препарати	Съставяне на хранителни таблици и графици и техните корекции спрямо кондицията на отглежданата риба; Подаване на храната; Подготовка на техническите съоръжения за отглеждане на риба; Работа с различните видове машини при угодяването, работа с мрежи и мрежени уреди; Сортировка на рибата по размери; Контролни замервания и преценка за моментната биомаса на отглежданата риба; Извършване на контролни измервания на температура,	Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност.

	<p>Медикаменти и лекарствени средства; Органични и неорганични торове; Технически материали за поддръжка на рибовъдните съоръжения; Технологичен дневник, дневник за отразяване на температурата на водата, хранителни таблици, приходно-разходни документи за движение на риба и храна, протоколи за отразяване на технологичния отпад; Гумени гащеризони; Гумени ръкавици; Ботуши.</p>	<p>за третиране и лечение.</p>	<p>кислородно съдържание, рН др.;</p> <p>Съдържание на биогени и твърдост на водата (обща и карбонатна);</p> <p>Първична диагностика на заболявания по рибите (паразитози и бактериални заболявания).</p>	
4. Хранене на рибите	<p>Автоматични, механични и рефлексни хранилки; Лопатки за механично хранене; Уред за проверка на хранилките; Бункери, складове за съхранение на фураж; Средства за</p>	<p>Хранителна активност и хранителни навици на отглежданите видове риба; Физиология и обменни процеси за различните видове риба; Видове храни и</p>	<p>Определяне на състоянието на моментна охраненост и кондиция на отглежданата риба; Правилно разпределяне на храната и приготвяне на</p>	<p>Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене;</p>

	<p>транспортиране на фураж (шаситни трактори, елеватори и др.); Машини - бъркалки и мелачки за приготвяне на хранителни смеси по рецептури; Компоненти за приготвяне на фуражи (различни типове брашна, витаминни премикси и др. добавки, различни типове шротове и др.); Дневник за хранителни дажби; Хранителни таблици; Рецептури за приготвяне на храни; Работни дрехи; Ръкавици.</p>	<p>хранителния им коефициент; Основни групи хранителни вещества; Метаболитни особености, потребност от основните групи хранителни вещества; Технически характеристики на използваните в храненето машини и апарати.</p>	<p>хранителни дажби; Работа с машини за приготвяне на хранителни смеси.</p>	<p>Комуникативност.</p>
<p>5. Подготовка на басейни и съоръжения за риботглеждане. Мелиоративни мероприятия в рибовъдните стопанства</p>	<p>Общи технически средства; Мрежени платна; Материал за саваци; Трактори; Редосеялки; Плугове; Косачки (сухоземни и водни); Инвентар (лопати, гребла, маркучи,</p>	<p>Хидрохимия; Почвообработка; Развъждане на естествена храна (дафния, циклопс, артемия, хирономуси, ротатории и др.); Състав и използване на естествени и изкуствени торове;</p>	<p>Работа с хидромелоративни машини и с косачки за висша водна растителност; Измерване на площи и изчисляване на количествата препарати и тяхното</p>	<p>Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност;</p>

	<p>помпи за измиване и др.); Изкуствени и естествени торове и препарати (СаО, хербициди); Посадъчен материал (пшеница, ечемик, ръж); Гумени ръкавици, противопрахови маски, защитни очила.</p>	<p>Общи технически познания; Видове хидромелиоративни машини.</p>	<p>разпределение в рамките на басейните; Разораване и подравняване дъната на басейните.</p>	<p>Съобразителност.</p>
<p>6. Вземане на мерки при констатиране на болести по рибите</p>	<p>Съдове за заготовка на лечебни фуражи (легени, кофи, тасове и т.н.); Механична или електрическа бъркалка; Пръскачки; Лабораторни съдове за съхранение и работа (мерителен цилиндър, хаванчета, спринцовки, епруветки и др.) с химикали; Кантар, аналитични везни; Синтетични багрила; Антибиотици; Сулфонамиди; Антимикотични препарати;</p>	<p>Болести по рибите; Основни групи заболявания в топловодното и студеноводното рибовъдство (бактериални, вирусни, паразитни); Основни групи лекарствени средства и механизми за действието им, както и методи за третиране.</p>	<p>Разпознаване на отклонения от нормалното поведение на отглежданата риба; Първично разпознаване на заболявания по рибата; Прилагане на медикаментозно лечение.</p>	<p>Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност; Съобразителност.</p>

	<p>Ветеринарно-медицински свидетелства; Дневник с предписания от ДВЛ; Протоколи за изследвания в НВМС; Инструкции за работа с лечебни средства; Защитни маски (химически); Очила; Гумени ръкавици; Ботуши; Гумени гащеризони; Защитни кремове (противоалергични).</p>			
7. Транспортиране на жива риба и хайвер	<p>Специализиран транспорт за превозване на жива риба; Водна помпа; Съдове (легени, кофи и др.) Кепове; Сакове; Мерителни цедки; Мрежи за облов; Кантар; Стириопорени и др. сандъци за транспорт на хайвер; Лед; Полиетиленови</p>	<p>Основни биологически изисквания на транспортираните видове риба; Правила за работа с кислородни бутилки; Уреди за измерване на налягане; Видове документи необходими за транспортиране на жива риба и хайвер и начина на тяхното издаване.</p>	<p>Регулиране на точно подаваните количества кислород при транспортиране на жива риба; Извършване на темпериране; Точна и бърза организация на процеса.</p>	<p>Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност; Съобразителност.</p>

	<p>чували, ръкави; Олуци за отвеждане на рибата; Кислородни бутилки, манометри, електрони уреди (рН метър, оксиметър) Приемо - предавателни протоколи, експедициони бележки, ветеринарно - медицински свидетелства; Гумени ръкавици; Ръкавици; Ботуши; Якета - ветровки; Гумени гащеризони;</p>			
8. Реализация на продукцията	<p>Транспортни средства; Риболовни уреди, кепове, сакове; Кантар; Пластмасови каси; Ледогенератор; Подемници и засмукващи помпи; Лед; Механични устройства за зашеметяване; Ветеринарно-медицински</p>	<p>Технически и икономически познания; Основни типове риболовни уреди, както и механизмите им на действие; Екологични изисквания на хидробионтите; Основни изисквания за хуманно отношение към рибите при тяхното умъртвяване;</p>	<p>Работа с основните типове риболовни уреди; Извършване на манипулации по зашеметяване на рибата.</p>	<p>Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност; Съобразителност.</p>

	свидетелства; Експедиционни бележки; Стокови разписки; Складови разписки; Гумени ръкавици.	Устройства за зашеметяване на рибата.		
9. Подготовка и поддръжка на личната хигиена, работното място и технологичното оборудване съгласно здравословните и безопасни условия на труд и санитарно-хигиенните изисквания	Работно облекло; Предпазни средства; Миещи и дезинфекциращи средства.	Ползване на лични предпазни средства; Здравословни и безопасни условия на труд при обслужване на машини и съоръжения; Свойства на миещите и дезинфекциращи средства.	Правилно използване на предпазните средства; Спазване на инструкции за безопасна работа с миещи и дезинфекционни разтвори; Ред и чистота на работното място.	Сръчност; Трудова дисциплина; Работа в екип; Отговорност; Издръжливост; Физическа сила; Наблюдателност; Логическо мислене; Комуникативност; Съобразителност.

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление

Страната ни притежава благоприятни еколого-географски условия за отглеждане на риба и други водни организми. Тенденциите в развитието на съвременното рибарство са свързани с интензификацията на производствените процеси. Въвеждането на затворени циркулационни системи, пестящи природни ресурси (вода), изисква обучение на кадрите и по-голяма специализация.

2.3. Възможности за професионална реализация

Придобилите трета степен на професионална квалификация по професията "Рибовъд" могат да постъпят на работа в рибовъдни стопанства, в администрацията на предприятия, свързани с рибарството, лаборатории, преработвателни предприятия, центрове за първа продажба на риба и други водни организми, регионални изпълнителни звена към министерства, дирекции и други държавни ведомства.

Придобилите трета степен на професионална квалификация по професията "Рибовъд" могат да постъпват на работа на длъжностите (професиите) от Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД, 2006 г.): 1221 - 3008 "Ръководител участък, лов и риболов", 1311 - 9003 "Управител, риболов", 5169 - 1008 "Риболовен надзирател", 6151 - 1001 "Работник във ферма за аквакултури", 6151 - 1002 "Работник, ферма (рибовъд)", 6151 - 2003 "Фермер, отглеждащ аквакултури", 6151 - 2004 "Фермер, рибовъд" и други, както и допълнени при актуализиране на НКПД.

2.4. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

Придобилите трета степен на професионална квалификация по професията "Рибовъд" могат да се обучават по професията "Техник по промишлен риболов и аквакултури", като обучението им по задължителната професионална подготовка, отрасловата професионална подготовка, както и част от специфичната професионална подготовка се зачита след сравнение на държавните образователни изисквания по съответните професии.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението по професията "Рибовъд" е обучаваните да придобият професионални компетенции за развъждането и отглеждането на риби.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- Знае и да прилага основните правила за безопасна работа в рибовъдното стопанство, да познава и използва личните предпазни средства;
- Осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип, да умее да формулира проблеми, да задава въпроси и да прави отчет за извършената работа;
- Познава пазарните отношения, мястото и ролята на отделните лица, фирмите, институциите и държавата в тях;
- Познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, да разбира договорните отношения между работодател и работник;
- Участва при разпределяне на задачите, да съдейства и търси помощ от членовете на екипа, да се отнася с чувство на отговорност при изпълнение на задачата, която е възложена;
- Разбира собствената си роля в производството и да съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си като рибовъд;
- Знае общите правила за работа с компютър и да умее да ползва програмни

продукти;

- Ползва чуждоезикова информация, свързана с професията.

3.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от направление "Рибно стопанство"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- Познава биологичните особености на стопански ценните видове риба и другите водни организми, както и особеностите на средата им на обитаване;

- Познава основните средства и предмети за работа в рибовъдното стопанство, технологичното им предназначение; да знае и прилага правилата за транспорт и съхранение на суровини и продукция;

- Познава и прилага технологиите за отглеждане на риба и други водни организми;

- Познава организацията на стопанството, предприятието и правомощията на длъжностните лица;

- Умее да разчита технологична документация - стандарти, схеми, инструкции, рецептури.

3.3. Подцели за формиране на специфичните компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията "Рибовъд" задължителна професионална подготовка

3.3.1. Специалност "Рибовъд" - код 624010

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да извършва в технологична последователност специфичните дейности по развъждането и отглеждането на рибата и другите водни организми, като:

- Прилага различни начини и методи за размножаване на рибата;

- Извършва отглеждане, улов, транспортиране и първична обработка или разселване на рибата;

- Избира подходящи фуражи, определя дажби и начини на хранене за различните видове и категории риба;

- Използва машини, апарати, уреди, съоръжения и инсталации, като спазва правилата за безопасна работа.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Рибовъд" - трета степен на професионална квалификация.

Учебният план се изгражда върху основата на учебна предметна или модулна система. Изучават се учебни предмети или модули, в които се излагат системни научни знания, съобразени с възрастовите и познавателните способности на обучаваните. С учебния план се определя броят часове за изучаването на учебните предмети (модули).

Учебната програма определя целите и задачите на обучението по съответния учебен предмет или модул от учебния план, представя тематичното съдържание на учебния материал, дава най-общи методически указания за организацията и провеждането на обучението.

Съдържанието на обучението по професията "Рибовъд" - трета степен на професионална квалификация, е представено в таблица 3.

Таблица 3

Професионални компетенции	Тематични области
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления	
1. Да знае и прилага основните правила за безопасна работа в рибовъдното стопанство; да познава и използва личните предпазни средства; да не замърсява околната среда.	Здравословни и безопасни условия на труд; Пожарна и аварийна безопасност; Долекарска помощ; Опазване на околната среда.
2. Да осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - да умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа.	Водене на разговор чрез различни комуникационни средства; Представяне в писмен вид на молба, отчет, заявка.
3. Да участва при разпределяне на задачите, да съдейства и търси помощ от членовете на екипа, да се отнася с чувство на отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена; Да разбира собствената си роля в производството и да съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си.	Организация на трудовия процес; Групово трудово поведение; Мотивация и мотивационни процеси; Управление на персонала: - определяне потребностите от персонал; - подбор, назначаване, освобождаване; - организиране на трудовия процес; - оценяване и заплащане на труда.
4. Да познава пазарните отношения, мястото и ролята в тях на отделните лица, фирмите, институциите и държавата.	Обекти и субекти на пазара; Икономически процеси, явления и отношения; Стопанско устройство на обществото; Социално и здравно осигуряване; Документи и документооборот.

<p>5. Да познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; Да разбира договорните отношения между работодателя и работник.</p>	<p>Трудовоправно законодателство; Трудовоправни отношения в производственото звено (предприятието); Нормиране на труда; Заплащане на труда; Социално и здравно осигуряване; Длъжностна характеристика; Структура на фирмата.</p>
<p>6. Да има основни умения за работа с компютър и умение за ползване на програмни продукти.</p>	<p>Съхраняване и намиране на информация; Работа с програмни продукти за създаване на текст и таблица.</p>
<p>7. Справя се със задачи на работното място, като осъществява комуникация на чужд език (ниво А2 - В1 според общата европейска рамка за владеене на чужди езици).</p>	<p>Разчитане и разбиране на инструкции, указания и рецепти на чужд език.</p>
<p>Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление "Рибно стопанство"</p>	
<p>8. Да познава биологичните особености на отглежданите риби и други водни организми.</p>	<p>Анатомия и физиология на рибите; Систематика на рибите; Стопанско значими видове.</p>
<p>9. Да познава организацията на рибовъдното стопанство и правомощията на длъжностните лица.</p>	<p>Нормативни документи в производството; Организация на работното място.</p>
<p>10. Да познава и прилага технологиите в рибовъдството.</p>	<p>Видове технологични процеси; Видове машини, съоръжения и инструменти; Видове техническа и технологична документация; Изисквания към рибовъдните стопанства в областта на опазване на околната среда; Изисквания за хуманно отношение към рибата.</p>

11. Разчитане на технологична документация - стандарти, инструкции, рецептури.	Условни знаци в техническата документация, технически схеми за водоснабдяване на рибовъдното стопанство; Структура на рибовъдното стопанство.
12. Разпознава и правилно поддържа и съхранява основните предмети на труда за работа в рибовъдното стопанство и риболова; Да знае правилата за първична обработка, транспорт и съхранение на суровини и продукция.	Устройство и принципи на работа на средствата и предметите на труда, използвани в рибовъдното стопанство; Видове средства за транспорт и съхранение на рибата.
Специфична за професия 624010 "Рибовъд" задължителна професионална подготовка	
13. Да умее да отглежда различни видове и категории риба.	Физико-химични характеристики на водата, използвана в рибовъдните стопанства; Суровини и материали за отглеждане на риба; Технологии за отглеждане на различни видове и категории риба; Техническо оборудване за производство на риба - рибни басейни, съоръжения, инсталации, апарати, машини; Здравословни и безопасни условия на труд и хигиенни норми и изисквания при отглеждане на рибата.
14. Да избира подходящите фуражи и определя дажбите при хранене на рибите.	Видове и категории фуражи; Норми, дажби и рецептури; Съоръжения и машини; Храна и хранене на рибата.
15. Прилага различни начини и методи за размножаване на рибата.	Маточни и ремонтни стада; Методи на отглеждане; Методи на инкубация.
16. Взема мерки при кон-	Видове болести по ри-

статирание на болести по рибите.	бите; Видове медикаменти; Профилактика и лечение.
17. Извършва мелиоративни мероприятия в рибовъдните стопанства.	Торене; Калциране; Борба с висшата водна растителност.
18. Планира и организира изпълнение на текущите задачи и решава възникнали проблеми, свързани с рибовъдната дейност.	Роля на външната среда при отглеждането на риба; Здравословни и безопасни условия на труд и хигиенни норми и изисквания при отглеждането на риба.

5. Система за оценяване и сертифициране

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 37 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм., бр. 46 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2005 г., в сила от учебната 2005/2006 г.). При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението. Оценка от проверките се изчисляват по шестобалната система.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. По теория:

Среден 3 - обучаваният е осмислил основни понятия, умее да ги дефинира и с тяхна помощ описва основни факти, процеси и явления в рибовъдството.

Добър 4 - обучаваният разбира, обяснява и сравнява факти, методи, схеми, зависимости и др.

Много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации.

Отличен 6 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации, прави анализи, оценки и сравнения на процеси, явления, технологии по предварително зададени критерии.

5.1.2. По практика:

Среден 3 - обучаваният изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд.

Добър 4 - обучаваният осмисля и изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд.

Много добър 5 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд.

Отличен 6 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в нова ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд, подбира сам методи, средства и материали, анализира и оценява качеството на работата си.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модул принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при

всяко изпитване;

- определяне на минималния брой точки, при който обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението);

- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;

- въвеждане на коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;

- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Инструменти за оценяване:

Тест, писмено изпитване, устно изпитване, практическо задание, практически задачи и други, които се разработват в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и други трябва да е съобразена с равнището на професионалните компетенции, зададено в "Цели на обучението".

5.2. Оценяване на изхода

Държавните изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация са два - по теория на професията и по практика на професията, и се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката в съответствие с ДОИ за придобиване на квалификация по професията "Рибовъд".

5.2.1. Изпит по теория

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка са представени в таблица 4.

Таблица 4

Критерии	Показатели	Тежест (%)
1. Знания за изпълнение на общи и специфични трудови дейности в съответствие с характера на професията.	Познава биологичните особености и изисквания във връзка с отглеждането на основните промишлени видове риба; Описва технологичната последователност на процесите и операциите в рибопроизводството; Познава предназначението, принципите на действие и функциите на машини, апарати, уреди, съоръжения	80

	и инсталации; Разчита, разбира и ползва технологични инструкции, схеми и рецептури; Познава изискванията за първична обработка и транспорт на рибата.	
2. Икономически и трудовоправни знания и умения.	Познава общите принципи на трудовото законодателство, правата и задълженията си като участник в трудовия процес; Познава системите за заплащане на труда, първични документи и отчетност.	10
3. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда.	Описва начините за предпазване на живота и здравето - своя и на околните; Познава правилата за безопасна работа в рибовъдното стопанство; Разпознава опасни ситуации в процеса на работа и описва начини за адекватно реагиране; Описва начини за оказване на първа помощ на пострадали на производствения обект; Описва начини за опазване на околната среда при изпълнение на конкретната му производствена дейност.	5
4. Знания по чужд език.	Разбира изрази и често употребява лексика, свързани с рутинни задачи на работното място; Разбира думи и прости изречения; Общува с елементарни изрази.	5

5.2.2. Изпит по практика

Критериите за оценяване са формулирани като обобщения на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка са представени в таблица 5.

Таблица 5

Критерии	Показатели	Тежест (%)
1. Изпълнение на производствени дейности, свързани с развъждането на рибата и другите водни организми.	Прилага усвоените теоретични знания за: - разпознаване на пола и половата зрялост на разплодниците; - подготовка на инкубационните апарати; - добиване на полови продукти.	20
2. Извършване на производствени дейности, свързани с храненето на рибата.	Приготвяне на фуражни смеси по зададена рецептура; Добавяне на лекарствени средства към фуража; Подаване на фуража.	20
3. Отглеждане на рибата.	Излавяне и сортиране на рибата по вид, размер и предназначение; Извършване на мелиоративни мероприятия; Оценка на условията за отглеждане; Умее да преценява според изпитното задание вида на необходимите инструменти, машини, съоръжения; Самооценка на извършената работа.	30
4. Здравословно и безопасно упражняване на изучаваната професия и опазване на околната среда.	При изпълнение на изпитното задание не застрашава живота и здравето - своя и на околните; Умее безопасно да работи с инструменти, материали, машини, апарати и	10

	съоръжения в рибовъдното стопанство; Спазва изискванията за опазване на околната среда.	
5. Знания и умения за използване на информационна техника и технологии.	Притежава общи познания за работа с компютър; Описва възможности за използване на компютри при изпълнение на трудовите задачи; Използва готови програмни продукти.	10
6. Организация на работното място.	Подготвя необходимите материали, суровини, инструменти, машини, апарати, рецептури за изпитното задание; Почиства и поддържа работното място.	10

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Удостоверяването на професионалното образование и обучение се определя съгласно Закона за професионалното образование и обучение.

Завършено професионално образование се удостоверява със:

1. диплома за завършено средно образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със:

1. свидетелство за основно образование или документ за завършен клас от основното или средното образование;
2. свидетелство за професионална квалификация.

За завършено професионално обучение за придобиване на квалификация по част от професията, за актуализиране или за разширяване на професионалната квалификация се издава удостоверение за професионално обучение.

Съдържанието на документите се определя съгласно Държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета - Наредба № 4 от 2003 г. за документите за системата на народната просвета, издадена от министъра на образованието и науката (обн., ДВ, бр. 41 от 2003 г.; попр., бр. 48 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 65 от 2003 г., бр. 47 от 2004 г., бр. 55 от 2005 г. и бр. 47 от 2006 г.).

6. Изисквания към материалната база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в кабинет по практика или в базови стопанства, при предварително сключени договори.

6.1. Учебен кабинет

6.1.1. Основно оборудване

Работно място на всеки обучаван (работна маса и стол), работно място на обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска, шкафове, гладка свободна стена за

окачване на табла, платно за прожектиране, дъска за писане, други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала

Демонстрационни макети, реални образци, програмни продукти.

6.2. Кабинет по практика

В кабинета по практика се провежда обучението по практика на професията. Той е обзаведен със съответните помагала за усвояване на професията и трябва да осигурява работни места на всички обучавани, а също и на обучаващия.

Работното място на обучавания е в съответствие с нормативите за извършване на съответната дейност и с методическите изисквания. За работно място се счита площта, върху която се намират: прототипи на люпилни апарати, риболовни принадлежности, микроскопи, бинокуляри.

6.3. Експериментални басейни

Обучаващите институции, в които се изучава професията "Рибовъд", трябва да притежават няколко експериментални (бетонени, пластмасови или земни) басейни с постоянна проточност на вода през тях. В тези басейни следва да има възможност за създаване на специфични условия за отглеждане на основните сладководни видове риба.

7. Изисквания към обучаващите

7.1. По теория

Право да преподават теория по специалността "Рибовъдство" имат лица с научна степен или звание по научна специалност "Рибовъдство, рибно стопанство и селскостопански, промишлен риболов", както и притежаващите висше образование с образователно-квалификационна степен "магистър" по специалностите "Ихтиология и рибовъдство", "Приложна хидробиология и аквакултури" и "Животновъдство".

7.2. По практика

Правото да преподават практика по специалността "Рибовъдство" имат лица с научна степен или звание по научна специалност "Рибовъдство, рибно стопанство и селскостопански, промишлен риболов", както и притежаващите висше образование с образователно-квалификационна степен "магистър" по специалностите "Ихтиология и рибовъдство", "Приложна хидробиология и аквакултури" и "Животновъдство".

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за повишаване на квалификацията и актуализиране на професионалните знания и умения.

8. Процедури за преглед и актуализация на Държавно образователно изискване по професията "Рибовъд"

- Аprobация на ДООИ в обучаващи институции;
- Текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДООИ;
- Ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.